

Лісова Тетяна Вікторівна,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри земельного та аграрного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ДО ПИТАННЯ ПРО ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬ

В умовах сьогодення особливої актуальності набувають суспільні відносини у сфері відновлення земель.

Доцільно зазначити, що отримані під час проведення моніторингу повні та достовірні відомості щодо якісного стану земель, його змін є підґрунтям ефективного запровадження основних заходів відновлення.

Зокрема, результати моніторингу земель дають змогу дослідити і обґрунтувати необхідні заходи щодо запобігання або зменшення негативних впливів на ґрунти і зниження їхньої родючості, рекультивації земель, а також заходи щодо земель, які тимчасово вилучаються з використання, проведення робіт з поліпшення якості малопродуктивних земель [1, с. 196].

Моніторинг земель як складова частина державної системи моніторингу довкілля, згідно зі ст. 191 Земельного кодексу України, є системою спостереження за станом земель з метою своєчасного виявлення змін, їх оцінки, відвернення та ліквідації наслідків негативних процесів [2]. До основних завдань моніторингу земель Закон відносить прогноз еколого-економічних наслідків деградації земельних ділянок з метою запобігання або усунення дії негативних процесів (ст. 192 Земельного кодексу України).

Слід зазначити, що наказом Державного комітету України по водному господарству від 16 квітня 2008 р. № 108 було затверджено Інструкцію з організації та здійснення моніторингу зрошуваних та осушуваних земель [3]. Відповідно до зазначеної Інструкції моніторинг меліорованих земель здійснюється з метою забезпечення раціонального

використання земельних і водних ресурсів, виявлення причин їх незадовільного стану, якості та забрудненості, своєчасного виконання меліоративних заходів із запобігання деградації ґрунтів та шкідливої дії вод, відтворення родючості ґрунтів. Зокрема, моніторинг меліорованих земель забезпечує спостереження за зміною родючості ґрунтів меліорованих земель; оцінку еколого-меліоративного стану зрошуваних й осушуваних земель і виявлення тенденцій його зміни та причин, що їх обумовлюють.

Слід зазначити, що в європейських країнах відбулася кардинальна зміна підходу до моніторингу. Головні риси європейського моніторингу ґрунтів – незалежність від відомчого впливу, спрощена, як правило, дволанцюгова організаційна структура (регіональна лабораторія – інформаційний центр), широкий перелік показників, що визначають, особливий статус спостережних ділянок, чітка регламентація аналітичних лабораторій, приладів і виконавчих кадрів, суворі відповідальність за достовірність одержаної інформації і загалом однотипна методологія виконання робіт, скоординована з іншими компонентами довкілля [4, с. 370]. Досить цікавим є те, що відповідно до директиви ЄС 2008/1 періодичний моніторинг ґрунтів повинен проводитися до одного разу на 10 років.

Фахівці при проведенні моніторингу в Україні слушно пропонують здійснювати забезпечення передових інформаційних технологій створення баз даних, механізмів оцінювання, прогнозування і розробки моделей управлінських рішень [5, с. 208 – 209].

Крім того, при проведенні моніторингу повинні бути забезпечені висока якість інформації, репрезентативність результатів у режимі довгострокових спостережень, постійне вдосконалення й уніфікація технічних засобів виміру, оснащення лабораторій відповідно до європейських вимог [5, с. 209].

Як слушно зазначають фахівці, в Україні спостерігається розпорошеність

даних про ґрунти між різними інститутами та відомствами, а також відсутність єдиного центра збирання і обробки відповідної інформації [5, с. 98 – 99].

Слід акцентувати увагу, що сьогодні в Україні зроблено перші кроки на шляху оновлення системи моніторингу земельних відносин. Так, постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2017 р. № 639 було затверджено Порядок реалізації пілотного проекту щодо проведення моніторингу земельних відносин, який визначає механізм взаємного обміну інформацією між суб'єктами інформаційної взаємодії з метою систематизації та узагальнення інформації про володіння, користування і розпорядження земельними ділянками шляхом проведення моніторингу земельних відносин, а також перелік відомостей, обмін якими може здійснюватися у процесі такої взаємодії [6]. Як зазначається у даному Порядку, метою проведення моніторингу є створення відкритої інформаційної системи, яка відображає стан розвитку земельних відносин в Україні та забезпечення їх прозорості. Відповідно до зазначеного Порядку, складовою інформації про стан земельних відносин є інформація про осушені та зрошені землі. Прийняття зазначеного Порядку є надзвичайно прогресивним кроком в умовах євроінтеграції.

Список використаних джерел:

1. Попова А.О. Моніторинг землі як правова форми охорони земель від забруднення небезпечними речовинами в Україні. *Збірник матеріалів першого зібрання фахівців споріднених кафедр з обговорення актуальних наукових проблем та методики викладання аграрного, земельного, екологічного та природоресурсного права у вищих навчальних закладах України: збірник матеріалів* (м. Одеса, 9 – 10 вересня 2016 р.). Одеса: Юридична література, 2016. С. 194 – 197.

2. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 1389-XIV. *Офіційний вісник України*. 2001. № 46. Ст. 2038.
3. Про затвердження Інструкції з організації та здійснення моніторингу зрошуваних та осушуваних земель: Наказ Державного комітету України по водному господарству від 16 квітня 2008 р. № 108. *Офіційний вісник України*. 2008. № 54. Ст. 1812.
4. Медведєв В.В. Досвід реалізації “європейської ґрунтової політики”. *Раціональне використання ґрунтових ресурсів і відтворення родючості ґрунтів: організаційно-економічні, екологічні й нормативно-правові аспекти*: монографія / ред. С.А. Балюк, А.В. Кучер. Харків: Смуґаста типографія, 2015. С. 368 – 379.
5. Медведєв В.В. Інформаційне забезпечення використання ґрунтів: здобутки і висновки з іноземного досвіду. Харків: Смуґаста типографія, 2016. 296 с.
6. Про реалізацію пілотного проекту щодо проведення моніторингу земельних відносин та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України: постанова Кабінету Міністрів України від 23.08. 2017 р. № 639. *Офіційний вісник України*. 2017. № 70. Ст. 2123.